

Hitri, inventivni in lahkotni Gagarin! (Michala Homolová)

Od vesolja do semena življenja

Cikel Zaigrane zgodbe v Lutkovnem gledališču Maribor vzpostavlja trdne temelje za percepcijo doslej po krivici zapostavljene zvrsti umetnosti

BARBARA GAVEZ VOLČJAK

S ciklom Zaigrane zgodbe v Lutkovnem gledališču Maribor delno nagovarjajo publiko, ki ji doslej ta zvrst umetnosti ni bila pogosto predstavljena, zagotovo pa ne tako intenzivno, kot je običajno za preostale dramske zvrsti. Lutkovne predstave za mladino in odrasle namreč v našem mestu nimajo močne tradicije kot tiste za otroke, zato lahko govorimo o uprizoritvah, ki morajo svojo publiko šele vzgojiti. V manj kot mesecu sta se zvrstili dve po poetiki in tehnologiji dokaj različni predstavi, a obe s suvereno izvedbo in močnim sporočilom.

V koprodukciji LGM in skupine Športniki je mešana češko-slovenska zasedba 1. septembra premierno v Sloveniji uprizorila predstavo Gagarin!, življenjsko zgodbo sovjetskega astronauta in prvega človeka v vesolju, nastalo po zgodbi Jurija Nagibina Smehljaj in zvezde. Mlajša publika zanj morda potrebuje nekoliko pouka zgodovine, medtem ko se starejši ob njej zagotovo nostalgичno spomnimo pionijske organizacije, črno-bele televizije in raznih kultov osebnosti, ki jih pri nas in nekoliko vzhodneje ni manjkalo. Postmodernistično učinkujoči uvod s postavitvijo okvirja zgodbe ustvari pravo vzdušje za pripoved o življenju vojaškega pilota, izbranega za tehnološki in psihološki podvig. Prikaz življenja v Sovjetski zvezi pred in med drugo svetovno vojno ter po vzpostavitvi železne zavese je spretno prepleten s pevsкими vložki, (pop) kulturnimi referencami in situacijsko komiko. Toda med gagi in raznovrstnimi domisljicami pri animaciji presejajo na površje vprašanja o smislu človekovih naporov in prizadevanj.

Uprizoritev kaže tipične poteze češke lutkovne tradicije: je hitra, inventivna, izpeljana s tolikšno lahkotnostjo, kot da je mačji kašelj govoriti in peti v štirih tujih jezikih ter obenem še plesati. Domiselni humoristi dodatki zasenčijo (namerne?) jezikovne spodrsiljaje in ljubko nerodno golju-

fanje z besedilom na skritih koticah scene, najbrž zaradi selitvenih zahtev nadvse minimalistične in funkcionalno izkoriščene. Vse Gagarinovo življenje do ne povsem raziskanega konca na vadbenem poletu je tako ujeto v pripoved o nekem ne tako zelo oddaljenem času, ki nam na ustnice izvabi (bridek) nasmeh.

Življenje in delo posameznika sta tudi motiva 15. septembra premierno prikazane predstave Mož, ki je sadil drevesa v režiji avtorice tekstovne predloge Nike Bezeljak in izvedbi avtorja zamisli Mihe Bezeljaka. Pri snovanju sta se opirala na istoimensko kratko zgodbo francoskega pisatelja Jeana Gionoja, v kateri pripovedovalec opiše zgodbo ovčjega pastirja, ki je več kot 35 let neutrudno dan za dnevno sejal semena dreves v opustelo pokrajino, dokler ni goličave prekril čudovit gozd. Hkrati s sporočilom o vrednosti in veličastnosti stanovitnega, nepretrganega dela za dosego zastavljenega cilja je igralec vzpostavil tudi standard za prikaz takega dela: kot je pastir sejal drevesa, je Miha Bezeljak dobesedno v potu lastnega telesa ustvarjal podobo gole pokrajine, ki jo sčasoma zapolnijo zvoki, podobe, ideje. Z nekaj tehnologije, večinoma pa s popolnim obvladovanjem prvega in najboljšega orodja, ki nam je dano, lastnega telesa, je vodil gledalce skozi proces stvaritve – česar koli, bodisi sveta bodisi odrske umetnine. Senca sključenega moža ob palici in uporaba glinice bi prav lahko spominjali tudi na kako bolj svetopi-semsko podobo, čeprav se v gledališkem listu predlagana interpretacija nagiba bolj k stvarjenju gledališkega sveta, v katerem igralec nagovarja občinstvo. Končna teza o potrebnosti upanja bi lahko učinkovala patetično, če ne bi cele predstave prestreljevale in s tem varovale nekoliko ironične pripombe pripovedovalca.

Čeprav so Zaigrane zgodbe del programa evropske prestolnice kulture, ali pa morda prav zaradi tega, obstaja upanje, da bodo pognale seme, ki bo nekoč bogato obrodilo. Lutkovni medij namreč ponuja veliko več prostora za domišljijo in eksperiment kot klasično dramsko gledališče, pri tem pa lahko gledalcu ponudi enako katarzičen proces z nagovarjanjem več zmožnosti predstavljanja, saj lahko pripovedujejo tudi stoli, kepe glinice in vsi drugi rekviziti. Možnosti raziskovanja je na tem področju še ogromno.